

Głównym celem pracy było poznanie przekonań utrudniających adaptację społeczną nieletnich przebywających w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym. Liczne badania opisane w literaturze po roku 1990 wskazują, że koncentrowanie się jedynie na zmianach behawioralnych, dostępnych obserwacji nie prowadzi do trwałych zmian w funkcjonowaniu nieletnich, a sprzyja jedynie dostosowaniu do warunków i wymogów instytucji. Istotą zmiany w funkcjonowaniu młodego człowieka o zaburzonym procesie socjalizacji jest modyfikacja jego dominujących przekonań w oparciu o które interpretuje on różne informacje dotyczące siebie, innych oraz otaczającej rzeczywistości. Każda trwała zmiana zachowania wymaga także zmiany poznawczej.

Na potrzeby prezentowanego projektu zbadano wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego. Analizą objęto również autorski program pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie prowadzony w MOW, zasadniczym celem było wskazanie czy stosowane formy i sposoby pracy indywidualnej oraz grupowej wpływają na zmianę dysfunkcyjnych przekonań w grupie nieletnich.

Wyniki uzyskane w tym projekcie wskazują na wysoki stopień skuteczności stosowanych oddziaływań opartych na założeniach terapii poznawczo-behawioralnej, jak również licznych zadań w procesie resocjalizacji opierających się na mocnych stronach nieletnich - ich właściwej identyfikacji i wspieraniu ich rozwoju.

Publikacja stanowi przydatny materiał dla kadry pedagogicznej pracującej z młodzieżą niedostosowaną społecznie, pedagogów szkolnych działających w obszarze zagrożenia niedostosowaniem społecznym, studentów pedagogiki, psychologii czy pracy socjalnej.

Justyna Siemionow

doktor nauk społecznych, psycholog, adiunkt w Zakładzie Patologii Społecznej i Resocjalizacji w Instytucie Pedagogiki na Uniwersytecie Gdańskim, ma wieloletnie doświadczenie zawodowe w pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie, autorka kilkudziesięciu artykułów naukowych oraz licznych programów pracy z wychowankami Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych.

Spis treści:

Wstęp

Chwile, dla których warto żyć, chwile, które nas zmieniają

Rozdział 1. System przekonań a proces adaptacji społecznej w świetle koncepcji społeczno-poznawczej

- 1.1. Społeczno-poznawcza koncepcja funkcjonowania człowieka
- 1.2. Teoria społecznego uczenia się A. Bandury oraz W. Mischela
- 1.3. Styl poznawczy a funkcjonowanie człowieka
- 1.4. Proces kształtowania się obrazu własnej osoby i jego znaczenie w procesie adaptacji społecznej
- 1.5. Model przetwarzania informacji społecznych N.C. Cricka i K.A. Dodge'a oraz teoria przestępczego stylu myślenia i stylu życia Glena D. Waltersa

Rozdział 2. Oddziaływania resocjalizacyjne w praktyce młodzieżowych ośrodków wychowawczych

- 2.1. Specyfika wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych i projektowanych wobec nich oddziaływań
- 2.2. Zasady i fazy oddziaływań resocjalizujących w MOW
- 2.3. Wykorzystanie założeń terapii poznawczo-behawioralnej w resocjalizacji nieletnich
- 2.4. Przykłady programów resocjalizacyjnych dla nieletnich
- 2.5. Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny

Rozdział 3. Założenia metodologiczne badań własnych

- 3.1. Założenia wstępne, cel i przedmiot badań
- 3.2. Problemy i hipotezy badawcze
- 3.3. Zmienne i ich operacjonalizacja
- 3.4. Metody, techniki i narzędzia badawcze
- 3.5. Organizacja i przebieg badań oraz charakterystyka osób badanych
  - 3.5.1. Prezentacja miejsca badań
  - 3.5.2. Przebieg badań

Rozdział 4. Konstrukcja i zastosowanie Skali Przekonań Utrudniających Adaptację Społeczną (SPUAS)

- 4.1. Kwestionariusze i testy psychologiczne w pedagogice
- 4.2. Podstawy teoretyczne SPUAS
- 4.3. Etapy konstruowania Skali Przekonań Utrudniających Adaptację Społeczną (SPUAS)
- 4.4. Struktura czynnikowa i rzetelność podskal SPUAS. Właściwości psychometryczne narzędzia
- 4.5. Uzyskane wyniki w procesie standaryzacji narzędzia wraz z komentarzem

Rozdział 4. Model pracy terapeutycznej i wychowawczej w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym nr 1 w Malborku

- 5.1. Program Stopni Uspołecznienia: cele, wartości, zasady
- 5.2. Opis poszczególnych stopni uspołecznienia
- 5.3. Terapeutyczne aspekty Programu Stopni Uspołecznienia
- 5.4. Rola i znaczenie Zespołu Wychowawczego w procesie organizacji, planowania oraz analizy działań resocjalizacyjnych

Rozdział 6. Przekonania utrudniające adaptację społeczną wychowanków oraz ich zmiana w świetle wyników badań własnych

- 6.1. Poziom badanych przekonań wychowanków – pomiar pierwszy i drugi
- 6.2. Zmiana badanych przekonań, porównanie wyników w zakresie zmiennych niezależnych
  - 6.2.1. Zmiana badanych przekonań a zachowanie nieletnich w instytucji
  - 6.2.2. Doświadczenia zdobyte w dzieciństwie a poziom badanych przekonań
- 6.3. Zmiana badanych przekonań a aktywność nieletnich w zajęciach realizowanych w ramach Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego
- 6.4. Zmiany w zachowaniu nieletnich a wiek i czas spędzony w instytucji
- 6.5. Zmiana badanych przekonań jako cel działań podejmowanych w procesie resocjalizacji nieletnich

Rozdział 7. Analiza zmian funkcjonowania wychowanków w okresie realizacji badań – na wybranych przykładach

- 7.1. Badany X, Janek, pobyt w MOW sierpień 2012–czerwiec 2015
- 7.2. Badany Y, Marek, pobyt w MOW sierpień 2011–czerwiec 2015
- 7.3. Badany Z, Kamil, pobyt w MOW kwiecień 2012–czerwiec 2015

Rozdział 8. Synteza wyników badań własnych oraz sugestie dla praktyki resocjalizacyjnej

- 8.1. Indywidualne i grupowe programy pracy z wychowankami a zmiany w ich zachowaniu
- 8.2. Diagnoza stopnia nasilenia przekonań utrudniających adaptację społeczną jako punkt wyjścia do projektowania działań w procesie resocjalizacji wychowanków
- 8.3. Kierunki dalszych badań

Zakończenie

Bibliografia

Załączniki

Spis tabel, rysunków i wykresów

Abstract